Dhegeysiga Hoggaanka socdaalka ee ilmaha qoyskooda codsanaya, ee badbaadada ka helay Midowga Yurub

Waxaa adiga laguu yeeray waraysiga lagugu dhegeysanaayo ee Hoggaanka Socdaalka. Hagistaan waxaa ay kuu sheegeysaa xuquuqdaada iyo waajibaadkaaga la xiriira waraysiga lagula yeelanaayo. Adiga iyo waalidkaaga wada akhriya. Haddii wax uun ka mid ah arrinkaan aad fahmi weyso, waxaad faahfaahin dheeraad ah weydiisataa waalidkaa ama shaqaalaha Hoggaanka socdaalka, bilowga hore ee waraysiga.

Waa maxay ujeeddada dhegeysiga?

- Qoyskaaga waxaa ay Finland ka codsadeen magangalyo. Waxaa dhegeysiga lagu caddayn doonaa arrimaha saamaynta ku yeelan kara, in codsigaaga lagu falanqayn doono Finland, ama aan la baari doonin iyo inkale. Dhegeysiga laguma falanqaynaayo waxyaabihii sababta u ahaa codsiga magangalyoddoonka.
- Waa la iska dhaafi karaa baaritaanka codsigaaga, haddii aad sharciga badbaadada caalamiga ah ka heshay dal kale oo ka tirsan waddamada Midowga yurub. Xaaladdaan sidaan ah waxaa dhegeysiga lagu caddaynayaa arrinka ah, waa maxay sababta ay tahay in codsigaagaa lagu baaro Finland, iyadoo aan arrinkaas loo eegeyn.

Waa maxay xuquuqaha aad leedahay inta uu socdo dhegeysigaan?

- Waalidkaa ayaa inta badan kula jooga marka waraysiga lagula yeelanaayo. Waxaa jira waxoogaa muddo ah oo lagu waraysan doono, iyadoo aanay waalidku kula joogin.

1.6.2025 – somali
Asiakasohje: Suojelua EU:ssa saaneen kuuleminen Maahanmuuttovirastossa, perheen mukana hakeva lapsi

- Waxaad xaq u leedahay waraysigaan inta uu socdo, inaad qabsato qareen kaa caawiya arrimaha sharciyada. Caawiyuhu wuxuu kaga soo qaybgali karaa dhegeysigaan, adiga rabitaankaaga kuu gaarka ah oo keliya.
- Waalidkaa ayaa xil iska saaraaya haddii aad u baahato in aad hesho qof caawiye ah oo kula jooga waraysiga. Haddii aadan raadsan caawiye kula jooga dhegeysiga, si kastaba waan samayn karnaa dhegeysiga iyadoo uusan caawiyuhu joogin.
- Waraysiga waxaa jooga turjubaan. Turjubaanku wuxuu si dhexdhexaad ah isagoo aan cidna la jirin, uu u turjumayaa dhammaan wixii waraysiga dhexdiisa lagu sheego. Turjubaanku wuxuu noqon karaa mid goobta waraysigu ka dhacaayo jooga, ama khadka telefoonka ku turjumaaya, ama fiidiyoow ahaan u turjumaaya.
- Qofka dhegeysiga qaadaaya, turjubaanka, caawiyaha waxaa saaran waajibka ah in ay sirta qariyaan, taasoo loola jeedo in aanay cid kale oo arrinkaan ka baxsan u sheegi karin wixii ay ka maqleen dhegeysiga dhexdiisa. Sidoo kale dukumintiyada adiga ku khuseeya waa sir la qarinaayo. Waan ka qarin karnaa arrimaha aad sheegtay xubnaha qoyskaaga, haddii sheegista arrimahaas ay khatar ama dhibaato ku keenayaan adiga ama ehelkaaga. Waxaad ku sheegi kartaa dhegeysigaan dhexdiisa wixii adiga fikirkaaga ah.

Waa maxay waajibaadka ku saaran adiga dhegeysigaan dhexdiisa?

- Waa arrin ay dantaadu ku jirto, in aad si xaqiiqda ku salaysan oo run ah u sheegto dhammaanba arrimaha saamaynta ku yeelanaaya dhegeysiga.
- Waa arrin ay dantaadu ku jirto in aad sheegto arrimaha adag ama dhibka badan.
- Runta sheeg. Haddii aadan xusuusan ama aadan garanayn waxa lagu weydiiyay, ha isku dayin inaad jawaabta wax uun iska allifto ama iska hindisto. Waxaad tiraahdaa, ma aqaan ama ma xusuusto. Haddii aad runta sheegi weydo, waxaa arrinkaas uu hoos u dhigayaa rumaysashada la rumaysan lahaa wixii aad sheegtay.
- Waxaad waraysiga ku sheegtaa magacagaa iyo taariikhda dhalashadaada ee saxda ah. Haddii aad hadhoow doonayso inaad beddesho aqoonsigaaga shakhsiyadeed, waxaad arrinkaas dartiis u baahan tahay baasaboor ama wax kale oo ah aqoonsi shakhsiyadeed oo rasmi ah.
- Hoggaanka socdaalka waxaa uu ku keydinayaa aqoonsigaaga shakhsiyadeed iyo hawalaha la xiriira codsigaaga, nidaamka falanqaynta arrimaha ajaanibta, kaasoo ah nidaam dawladeed.
- In la siiyo hay'adaha dowladda macluumaad shakhsiyadeed aan sax ahayn ama xog aan sax ahayn oo loo gudbiyo diiwaanka dowladda, waa fal-dambiyeed ciqaab lagu mutaysanaayo. Finland mas'uuliyadda fal-dambiyeedku waxaay saarantahay dhammaan dadka 15 sano jirsaday.
- Waxaad ogaataa in siinta macluumaad shakhsiyadeed aan sax ahayn ama qarinta macluumaadkii saxda ahaa, ay kugu keeni karto in lagaala noqdo sharcigii oggolaanshaha ee lagu siiyay, islamarkaana waxaa ay dhibaato ku noqonaysaa oo adkaynaysaa falanqaynta arrimaha kale ee adiga ku khuseeya.

Sidee ayaa dhegeysiga loogu soo diyaargaroobayaa?

- Waraysiga kahor isla soo akhriya adiga iyo waalidkaa, oo u kuurgala dhammaan hagista iyo qoraallada ay ku siiyeen hawlawdeennada dowladda.
- Haddii aad haysato sabab sax ah oo aad ku doonayso, in turjubaanku uu noqdo qof dumar ah ama nin, waxaad arrinkaas u sheegtaa shaqaalaha xerada qaxootiga wakhti ka horreeya xilliga wareysiga. Isaga ayaa codsigaaga u soo gudbin doonaa Hoggaanka socdaalka. Hoggaanka socdaalka ayaa qiimayn ku samaynaaya, in sababtaasi ay tahay mid wax sax ah ku salaysan iyo inkale.
- Haddii xaaladdaada caafimaad ee jir ahaaneed ama nafsad ahaaneed ay tahay mid saamayn ku yeelan karta waraysiga, waxaad arrinkaas hore ugu sheegtaa waalidkaaga ama shaqaalaha xerada qaxootiga. Xerada qaxootiga waxaa iyadoo haysata oggolaanshahaaga ama kan waalidkaaga, waraysiga kahor ay kala xiriiri kartaa arrinkaan Hoggaanka socdaalka.

Sidaan soo socota samee maalinka waraysiga ee Hoggaanka socdaalka

- Dhegeysiga dib uma dhigi kartid, wax sabab la aqbali karo la'aanteed ah. Haddii aad xanuunsato maalinka dhegeysiga, sida ugu dhakhsaha badan ugu sheeg xeradaada qaxootiga. Waa in aad u soo gudbisaa Hoggaanka socdaalka, warqadda dhakhtarka ama kalkaalisada ee ku saabsan xanuunkaaga, ugu dambayn 1 toddobaad gudihiis, laga soo bilaabo maalinkii dhegeysiga. Haddii aad ka joogtay dhegeysiga magangalyoddoonista, adigoo aan haysan wax sabab la aqbali karo ah, codsiga waxaa go'aan laga gaari karaa iyadoo aan wax waraysi ah lagaa qaadin.
- Marka aad timaaddo goobaha Hoggaanka socdaalka, waxaa dhici karta in lagugu sameeyo baaritaanka dhanka ammaanka ah.
- Haddii aad leedahay kaarka macmiilka ee xerada qaxootiga, waxaad tustaa waardiyaha Hoggaanka socdaalka.
- Goobta ku sugitaanka waxaa imaan kara oo keliya dadka loogu yeeray dhegeysiga, iyo shakhsiyaadka kale ee hore loogala heshiiyay Hoggaanka socdaalka.
- Haddaad u baahan tahay qof caawiye ah, waa in ay waalidkaaga ama qofka caawiyaha ah arrinkaas hore qoraal ahaan ugu soo weydiiyaan Hoggaanka socdaalka. Xaaladaha kale, waraystaha ayaa go'aan ka gaaraya bilowga waraysiga, in qofka caawiyaha ah uu waraysiga joogi karo iyo inkale. Qofka caawiyaha ah ma ahan caawiye dhanka sharciyada ah, mana ka qayb qaadan karo caddaynta arrimaha waraysiga.
- Waraystuhu waa qof shaqaale ah oo ka tirsan Hoggaanka socdaalka. Isagu waa qof jooga goobta dhegeysiga uu ka dhacaayo, ama wuxuu uga qaybqaadanayaa dhanka fiidiyowga.
- Dhegeysiga waa la duubayaa. Waxaa intaas dheer oo qolka ku jira kaameradda amniga oo wax duubaysa.

- Haddii loo baahdo waxaan inta waraysigu uu socdo qaadan karnaa xilliyo nasasho ah. Adiga laftigaaga markii aad u baahato waad codsan karaa biririfta ama nasashada.

Maxaa dhacaya dhegeysiga dhexdiisa?

- Marka ugu horraysa qofka waraysiga qaadaaya wuxuu kuu sheegayaa, waxyaabaha la samaynaayo waraysiga dhexdiisa, wuxuuna hubinayaa in aad fahamtay xuquuqdaada iyo waajibaadka lagugu leeyahay iyo inkale. Haddii aadan waxyaabaha qaarkood fahmin weydii qofka waraysiga qaadaaya. U sheeg waraystaha haddii aadan fahmin hadalka turjubaanka.
- Waraysi qaaduhu wuxuu ku weydiin doonaa arrimaha soo socda:
  - aqoonsigaaga shakhsiyaydeed
  - macluumaadka ku saabsan xubnaha qoyskaaga iyo qaraabadaada
  - macluumaadka ku saabsan sharciga degganaanshaha dalka, fiisooyinka iyo codsiyada magangalyoddoonka ah ee waddamada kale
  - waddooyinkii ama marinnadii safarkaada ee aad u soo martay dalkaan Finland
  - sababaha aan iyaga awgood laguugu celin karin dal kale
  - sababaha ay tahay in codsigaaga lagu falanqeeyo Finland gudaheeda, Haddii aad sharciga badbaadada caalamiga ah ka heshay dal kale
  - sidee ayaad u aragtaa dal ka saarista iyo diidmada dal soo gelitaanka
- Hoggaanka socdaalka waxaa uu waraysiga kaaga dhegeysan karaa, caddaymaha saamaynta ku yeelan kara go'aanka arrinkaaga. Tusaale ahaan, Haddii adiga lagugu tuhunsan yahay dambi aad ka samaysay Finland gudaheeda, amaba lagugu xukumay dambi aad ka gaysatay Finland gudaheeda, waxaa arrinkaas uu saamayn ku yeelan karaa falanqaynta codsigaaga ee Hoggaanka socdaalka. Hoggaanka socdaalka waxaa haddii loo baahdo inta dhegeysigu uu socdo, uu adiga ku siinayaa fursad aad ku sheegi karto fikirkaaga la xiriira arrinka.
- Waraysi qaadaha ayaa ku qoraaya kombiyuutarka, wixii waraysiga dhexdiisa lagu sheegay. Qoraalka waraysiga laga qoray waxaa la dhahaa qoraalka wayrisiga. Iyadoo ay ku xiran tahay wixii looga hadlay dhegeysiga, ayaa waxaa dhici karta in qoraalka aan la hubin, ama in qoraalka lagula hubiyo, ama in laguu qabto wakhti kama damabys ah oo aad ku soo gudbin karto wixii sixitaan ama wax ku kordhin ah ee waraysiga la xiriira. Qofka ku waraysanaaya ayaa kuu sheegi doona inta dhegeysiga lagu jiro sida warbixintaas loo maareynaayo. Koobiga dukumintiga waxaa la siinayaa waalidkaaga.

Qaabkee ayaa Hoggaanka socdaalku uu ku gaaraa go'aanka?

- Hoggaanka socdaalka waxaa uu ku gaarayaa go'aanka isagoo ku salaynaaya macluumaadkii uu waalidkaa bixiyay iyo wixii kale ee caddayn ah ee la soo bandhigay. Sidoo kale wixii aad sheegtay waa la tixgelinayaa marka arrinka go'aanka laga gaaraayo.
- Haddii codsigaaga aan la baarin oo la iska daayo falanqayntiisa, qoyskiinna dib ayaa loo celin karaa, waxaana la amri karaa diidmada dal soo gelitaanka ee ku saabsan dalkaan Finland.